

ISTORIJA

Valstybinio brandos egzamino II dalies užduotis
Pagrindinė sesija

2025 m. birželio 16 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

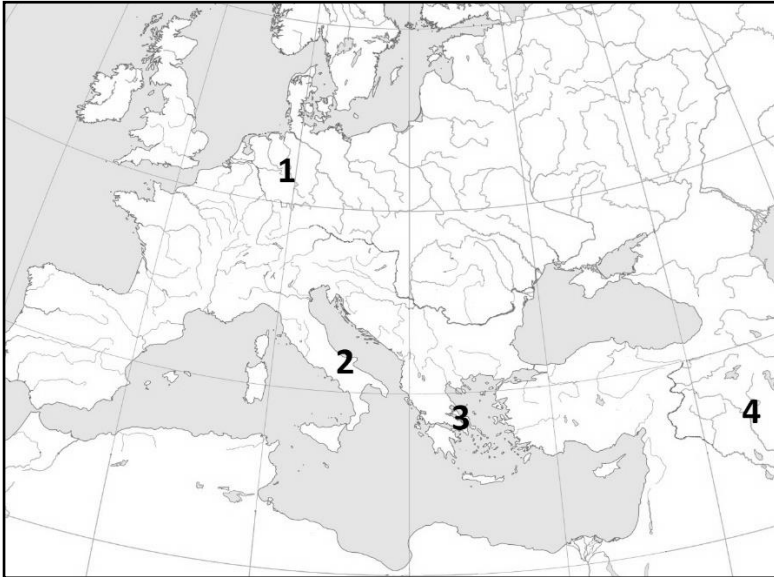
NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku.
4. Atsakymus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei esate tikri dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
5. **Atsakymų lape** rašykite tik **juodai** arba **mėlynai** rašančiu tušinuku tvarkingai ir įskaitomai. Atsakymų lape nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis.
6. Atsakymų lape atsakymus įrašykite tam skirtose vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
8. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
9. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

1 struktūrinis klausimas. Remdamiesi A–D šaltiniais ir žiniomis, atlikite 1.1–1.6 užduotis.

A šaltinis. *Senovės pasaulio mūšiai V a. pr. Kr. – I a.*

B šaltinis. *Heinricho Leutemanno graviūra „Hanibalo žygis per Alpes“*

C šaltinis. *Iš senovės graikų istoriko Herodoto veikalo „Istorija“*

Kariuomenės rikiuotė buvo lygi medų* rikiuotei, bet jos viduryje stovėjo už vienas kito tik po kelis vyrus, todėl toje vietoje helėnai buvo silpniausi, o abudu sparnai buvo stiprūs dėl daugybės vienas už kito stovinčių vyrų.

Kai kariuomenė jau buvo išrikiuota ir aukos parodė gerus ženklus, atėniečiai buvo paleisti ir tekini ėmė bėgti į barbarus. Tarpas tarp abiejų kariuomenių buvo ne mažesnis kaip 8 stadijai**. Pamatę atbėgančius priešus, persai pasirengė juos atremti, nutarę, kad atėniečiai kvaili ir bėga tiesiai į pražūtį, mat jų buvo visai nedaug ir iš jų nebuvo nė vieno raitelio nei lankininko. Taip manė apie juos barbarai. O atėniečiai urmu susirėmė su priešu ir narsiai kovojo. [...]

Mūšis tęsėsi ilgai. Ties atėniečių rikiuotės viduriu, kur buvo persai ir sakai***, nugalėjo barbarai ir, ją pralaužę, ėmė vytis priešą gilyn į žemyną. O abiejuose sparnuose laimėjo atėniečiai ir platėjiečiai. Nugalėję jie nesivijo bėgančių priešų; atsisukę į tuos, kurie buvo pralaužę linijos vidurį, ir susiglaudę, puolė juos ir nugalėjo. Bėgančius priešus vijosi iki jūros ir žudė tol, kol, pribėgę krantą, ėmė reikalauti ugnies ir puolė laivus. [...]

Mūšyje žuvo 6 400 barbarų, o atėniečių – 192.

* Medai – viena iš Persijos imperiją sudariusių iranėnų tautų.

** Stadijas – senovės graikų naudotas ilgio matas, maždaug 192 metrai.

*** Sakai – Persijos imperijos pajungta iranėnų gentis.

D šaltinis. *Iš senovės graikų istoriko Plutarcho veikalo „Rinktinės biografijos“*

Žynys Aristandras, apsirengęs baltai, su aukso vainiku ant galvos, jodamas šalia jo parodė arą, sklandantį virš Aleksandro galvos ir tiesiai lekiantį į priešų pusę. Visi, mačiusieji šį ženklą, pasijuto be galo drąsūs; ragindami ir drąsindami kits kitą, raiteliai puolė priešą, ir kariuomenė siūbtelėjo paskui juos. Pirmosios eilės dar nepradėjo kautis, o barbarai jau šoko bėgti, smarkiai genami. Aleksandras vijo sumuštus barbarus į priešo kariuomenės centrą, kur buvo Darėjas. Jis pamatė jį dar iš tolo už priešakinių eilių – Darėjas stovėjo aukštame vežime karališkojo pulko viduryje, gražus ir augalotas, apsuptas daugybės puikiausiai ginkluotų raitininkų, glaudžiomis eilėmis išsirikiavusių aplink jo vežimą ir pasiruošusių atremti priešą. Baisus atrodė prisiartinęs Aleksandras: užvijęs bėglius ant stovinčiųjų eilėse, baisiai juos išgąsdino ir didžiumą išvaikė.

Tik tai narsiausieji ir kilmingiausieji kovojo už savo karalių iki paskutinio atodūžio; jie krito vienas po kito ir trukdė vyti priešą, kabindamiesi į raitelius ir net į arklių kojas. Visas šias baisybes pats savo akimis matė Darėjas, ir kai jį saugantys kariai krito prie jo kojų, jis negalėjo net pasukti vežimo ir nuvažiuoti. [...]

Šiam mūšiui pasibaigus, atrodė, bus galutinai sutriuškinta persų galybė. Aleksandras, paskelbtas Azijos karaliumi, aukojo dievams puikias aukas, o bičiuliams dalijo turtus, namus ir karalystes.

- 1.1.** Kuriuo skaičiumi A šaltinyje pažymėtas mūšis, įvykęs, pasibaigus B šaltinyje pavaizduotam žygiui? Remdamiesi B šaltiniu, argumentuokite savo atsakymą.

Juodraštis

Skaičius Argumentas

(2 taškai)

- 1.2.** Kuriuo skaičiumi A šaltinyje pažymėtas mūšis yra aprašytas C šaltinyje? Remdamiesi C šaltiniu, pateikite du argumentus savo atsakymui pagrįsti¹.

Juodraštis

Skaičius

Argumentai:

1.

2.

(3 taškai)

- 1.3.** Kuriuo skaičiumi A šaltinyje pažymėtas mūšis yra aprašytas D šaltinyje? Remdamiesi D šaltiniu, pateikite du argumentus savo atsakymui pagrįsti.

Juodraštis

Skaičius

Argumentai:

1.

2.

(3 taškai)

- 1.4.** Nurodykite šaltinį, susijusį su Pūnų karais. Įvardykite dvi šiuose karuose kariavusias puses.

Juodraštis

Šaltinis Kariavusios pusės:

(2 taškai)

- 1.5.** Įvardykite kariavusią pusę, kurią palaikė² C šaltinio autorius ir kurią palaikė D šaltinio autorius. Remdamiesi atitinkamu šaltiniu, argumentuokite savo atsakymus.

Juodraštis

C šaltinio autorius palaikė

Argumentas

D šaltinio autorius palaikė

Argumentas

(2 taškai)

¹ pagrįsti – uzasadnić – обосновать – обґрунтувати

² palaikyti – wspierać – підтримувати – підтримати

- 1.6.** Nurodykite šaltinį, kuriame pavaizduoti įvykiai siejami³ su helenizmo epochos pradžia. Apibūdinkite helenizmo sąvoką. Paaiškinkite, koks jūsų nurodytame šaltinyje minimas įvykis rodo helenizmo pradžia.

Juodraštis

Šaltinis

Helenizmas –

Paaiškinimas

(3 taškai)

2 struktūrinis klausimas. Remdamiesi A–D šaltiniais ir žiniomis, atlikite 2.1–2.7 užduotis.

A šaltinis. *Iš istoriko Mindaugo Šapokos straipsnio „Karas, pakeitęs moderniąją Europą“*

Abiejų Tautų Respublika (toliau – Respublika), Danija-Norvegija, Švedija, Maskvos valstybė (Rusija) dėl dominavimo Baltijos jūroje varžėsi kelis šimtmečius. Istorikai šių valstybių karus yra pavadinę „Šiaurės karais“, nors ir nesutaria dėl bendros Šiaurės karų numeracijos ir sekos.

Pirmuoju Šiaurės karu gali būti vadinamas Livonijos karas (1558–1583), per kurį šios valstybės dalijosi nuosmukį išgyvenusio Livonijos ordino teritorijas, kurių didžioji dalis (išskyrus Šiaurės Estiją) teko Respublikai. Antrasis Šiaurės karas, o tiksliau visa virtinė karų, vyko XVII a. viduryje. Respublika kariavo su Švedija (1655–1660), o šis karas sutapo su tuo pačiu metu vykusiu Respublikos ir Rusijos karu (1654–1667) bei Danijos ir Švedijos karais (1657–1658, 1658–1660). Šių karų nugalėtoja buvo Švedija, užvaldžiusi didžiąją dalį Baltijos jūros pakrantės, ir Rusija, gavusi didelę dalį Ukrainos. Trečiasis Šiaurės karas, arba Didysis Šiaurės karas, vyko 1700–1721 m., kuriame Danija-Norvegija, Saksonija, Respublika bei Rusija kariavo prieš Švediją. [...] 1700–1721 m. vykęs konfliktas pakeitė Šiaurės rytų Europos žemėlapi ir galių svertus.

B šaltinis. *Iš Kėdainių unijos*

II. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, Jo Karališką Malonybę bei būsimuosius Švedijos karalius priimdama didžiaisiais Lietuvos kunigaikščiais, jau nebegalėsianti naudotis tomis elekcijos teisėmis, kurias turėjo būdama unijoje su Lenkija, negalėsianti nei atskiro valdovo išsirinkti, nei gauti lygių teisių. [...]

V. Jeigu Jo Karališka Malonybė atgaus šio karo metu nuo Lietuvos atplėštus kraštus, tai jie primena, kad tose srityse esą dvarai iš Jo Karališkos Malonybės malonės turės būti sugrąžinti jų savininkams, jeigu jie savo parašais užtikrins Jo Karališkai Malonybei ir Švedijos karaliai ištikimybę bei liks ištikimi ir paklusnūs.

VI. Visa jų kariuomenė, tiek sudarytoji iš vietos žmonių, tiek iš svetimšalių, priklausysianti dabartiniam bei būsimiems Švedijos karaliams. Reikalui esant, ji galės būti sujungta su kita jo kariuomene. Tačiau mobilizuotoji bajorija galės būti pašaukta tik prieš kaimyninius priešus, bet negalės būti šaukiama į užjūrius. Prieš tolimesnius priešus Švedija ir jos karaliai bus paremiami tam tikru kariuomenės skaičiumi, dėl kurio, kaip ir dėl mokesčių dydžio, reikės susitarti su Lietuvos luomais. Dabartiniam bei būsimiesiems Švedijos karaliams paliekama teisė spręsti taikos ir karo reikalus, rinkti kariuomenę.

³ siejamas, sieti – skojarzony, kojarzyć – связаны, связывать – пов’язаний, пов’язувати

C šaltinis. Iš dramaturgo Juozo Grušo kūrinio „Rekviem bajorams“ (1978 m.)

... Girdote
Bajorų tuntus, intrigas vis rezgat,
Organizujete konfederacijas,
Beprasmiškas, karingas, siaučiančias,
Naikinate ir taip sunykusią Respubliką.
Palaukite! Priversti etmoną
Paleisti savo pinigais samdytą
Kariuomenę? Kas Lietuvą gins? Kas?
Bajorai gi kariaut seniai nebeina.
Tiktai girtauja, mušasi. Kada
Pareikalauja mokesčių kariuomenei
Samdyt, išvaiko seimą... Orgijom garsus
Karalius Fridrichas Augustas, saksas,
Pasikvietė kariuomenę – ne kraštui,
Bet sostui ginti. Plėškit, vokit,
Galabinkite, prievartaukite –
Kiek tik vaizduotė išgali.

D šaltinis. Iš 1797 m. sausio 26 d. tarptautinės sutarties

Tam, kad būtų panaikinta viskas, kas galėtų atgaivinti prisiminimus apie Lenkijos karalystės egzistavimą, dabar, kai šis politinis kūnas yra visiškai sunaikintas [...], valstybės sąjungininkės drauge nutaria niekada nevertoti savo monarchų raštuose [...] nei Lenkijos, nei Lenkijos karalystės pavadinimų, kurie nuo šiol yra panaikinami visiems laikams.

- 2.1.** Remdamiesi A šaltiniu, paaiškinkite, kodėl istorikai daugelį nuo XVI a. vidurio iki XVIII a. pradžios šaltinyje minimų karų vadina Šiaurės karais. Nurodykite, dėl ko istorikai nesutaria, rašydami apie šiuos karus.

Juodraštis

Paaiškinimas
Nesutaria

(2 taškai)

- 2.2.** Įvardykite dvi valstybes, kurios tapo pagrindinėmis ir nuolatinėmis Abiejų Tautų Respublikos (ATR) priešininkėmis nuo XVI a. vidurio iki XVIII a. pradžios.

Juodraštis

1. 2.

(2 taškai)

- 2.3.** Apie kokius du skirtingus kariuomenės sudarymo principus užsimenama⁴ B ir C šaltiniuose? Kuris iš šių kariuomenės sudarymo principų įsivyravo⁵ ATR nuo XVI a. pabaigos? Kokia priežastis tai lėmė?

Juodraštis

Kariuomenės sudarymo principai:

1.
2.
Įsivyravo
Priežastis

(4 taškai)

⁴ užsiminti – zasugerować – упомянуть – нагадати

⁵ įsivyrauti – zapanować – установиться, утвердиться – встановитися, утвердиться

- 2.4.** Paaiškinkite, kokia išorės priežastis lėmė⁶, kad dalis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) didikų⁷ sudarė Kėdainių uniją.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

- 2.5.** Kuris B šaltinio teiginys⁸ patvirtina, kad ne visi LDK didikai palaikė Kėdainių unijos idėją?

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

- 2.6.** Nurodykite C šaltinio autoriaus minimas tris priežastis, ilgainiui⁹ atvedusias prie valstybės silpnėjimo.

Juodraštis

1.
2.
3.

(3 taškai)

- 2.7.** Paaiškinkite, ką reiškia D šaltinio teksto ištrauka „šis politinis kūnas yra visiškai sunaikintas“. Nurodykite tris valstybes, sudariusias sutartį, kurios ištrauka pateikta šiame šaltinyje.

Juodraštis

Paaiškinimas

.....

Valstybės:

(2 taškai)

3 struktūrinis klausimas. Remdamiesi A–C šaltiniais ir žiniomis, atlikite 3.1–3.8 užduotis.

A šaltinis. Iš kovotojos už moterų teises Emelinos Penkherst 1913 m. JAV pasakytos kalbos „Laisvė ar mirtis“

Praėjo maždaug aštuoneri metai, kai moterys ėmėsi pirmųjų aktyvių veiksmų. Tai nebuvo smurtas¹⁰, išskyrus tai, kad išprovokavo smurtą iš tų, kurie tam priešinosi. Kai moterys uždavė klausimus politiniuose susitikimuose ir negavo atsakymų, jos nedarė nieko karingo. Užduoti klausimus politiniuose susirinkimuose yra pripažinta visų žmonių, dalyvaujančių viešuose susirinkimuose, teisė. [...] Pirmieji žmonės, kurie buvo pašalinti iš politinio susirinkimo dėl klausimų, buvo moterys; [...] jos atsidūrė kalėjime, nepraėjus dvidešimt keturioms valandoms. [...]

⁶ lemti – przeznaczyc – предопределять – визначати

⁷ didikai – szlachta – знать, дворяне – вельможі

⁸ teiginys – stwierdzenie – тезис, утверждение – твердження

⁹ ilgainiui – po pewnym czasie – с течением времени – з часом

¹⁰ smurtas – przemoc – насилие – насильство

Mes atvedėme Anglijos vyriausybę prie situacijos, kai ji turi spręsti alternatyvą – arba moterys turi būti nužudytos, arba moterys turi balsuoti. Šiame susitikime klausiu amerikiečių vyrų, ką pasakytumėte, jei savo valstybėje susidurtumėte su alternatyva, kad privalote jas arba nužudyti, arba suteikti joms piliečio teises. [...] Yra tik vienas atsakymas į šią alternatyvą, tėra tik viena išeitis, nebent esate pasirengę civilizaciją grąžinti dviem ar trimis kartomis atgal: turite suteikti moterims balsą.

B šaltinis. Iš Martino Liuterio Kingo 1963 m. kalbos prie Abraomo Linkolno memorialo (Vašingtonas, JAV)

Prieš dešimtį dešimčių metų didis amerikietis, kurio simboliniame šešėlyje mes šiandien stovime, pasirašė Emancipacijos aktą. [...]

Tam tikra prasme mes atvykome į mūsų šalies sostinę išgryninti čekio. Rašydami didingus Konstitucijos ir Nepriklausomybės deklaracijos žodžius, mūsų respublikos architektai išrašė ir vekselį*, kurio paveldėtojai esame visi amerikiečiai. Pagal šį vekselį visiems žmonėms – ir juodiesiems, ir baltiesiems – buvo užtikrinta neatimama teisė gyventi, būti laisviems ir siekti laimės. Šiandien akivaizdu, kad Amerika nevykdo savo įsipareigojimų ir neišmoka pagal vekselį to, kas priklauso spalvotiesiems piliečiams. Užuoat vykdžiusi šią šventą prievolę, Amerika juodaodžiams žmonėms išdavė negaliojantį čekį, ir šis buvo jiems grąžintas su priedašu „padengti trūksta lėšų“. [...]

Aš turiu svajonę, kad ateis diena, kai mūsų nacija pakils ir ims gyventi pagal tikrąją savo šūkio prasmę: „Mes manome, kad yra akivaizdi tiesa, jog visi žmonės sukurti lygūs.“ [...]

Turiu svajonę, kad ateis diena, kai keturi mano vaikai gyvens šalyje, kurioje bus vertinami ne pagal odos spalvą, o pagal būdą. Šiandien apie tai svajoju!

* Vekselis – skolos vertybinis popierius.

C šaltinis. Edmundo Valtmano 1980 m. karikatūra

Užrašas: „Mes norime, kad olimpinės žaidynės būtų grynas sporto įvykis, o ne galimybė Vakarų žiniasklaidai garbinti disidentus ir žaisti politiką.“

Vedamam su antrankiais vyrui ant nugaros užrašyta – Sacharovas.

3.1. Remdamiesi A šaltiniu, nurodykite, kokio tikslo siekė šaltinyje aprašomo judėjimo¹¹ dalyvės ir koku būdu jo siekė.

Juodraštis

Tikslas

Būdas

(2 taškai)

¹¹ judėjimas – ruch – движение – рух

- 3.2.** Kaip vadinamas A šaltinyje aprašomas socialinis visuomeninis judėjimas? Koks A šaltinio autorės nuopelnas, siekiant šio judėjimo tikslų?

Juodraštis

Judėjimas Nuopelnas
.....

(2 taškai)

- 3.3.** Atsižvelgdami į B šaltinio atsiradimo vietą ir laiką, paaiškinkite, kurios visuomenės grupės padėtį reguliavo šaltinyje minimas Emancipacijos aktas.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 3.4.** Koks JAV Konstitucijos ir Nepriklausomybės deklaracijos neįgyvendintas principas minimas B šaltinyje? Remdamiesi žiniomis, pateikite du pavyzdžius, liudijančius diskriminacijos faktus to meto JAV visuomenėje.

Juodraštis

Neįgyvendintas principas

Pavyzdžiai:

1.

2.

(3 taškai)

- 3.5.** Remdamiesi B šaltiniu ir žiniomis, nurodykite, kuo žymus Martinas Liuteris Kingas. Kokį kovos būdą, siekdamas savo keliamų tikslų, jis propagavo?

Juodraštis

Martinus Liuteris Kingas

Kovos būdas

(2 taškai)

- 3.6.** Įvardykite valstybę, kurios vykdoma politika pavaizduota C šaltinyje. Kuri detalė tai parodo?

Juodraštis

Valstybė

Detalė

(2 taškai)

- 3.7.** Kuriam C šaltinyje vaizduojamam asmeniui apibūdinti tinka karikatūros užrašė vartojamas žodis „disidentas“? Nurodykite šio asmens biografijos faktą, pagrindžiantį, jog jam apibūdinti tinka šis žodis.

Juodraštis

Vaizduojamas asmuo

Biografijos faktas

(2 taškai)

3.8. Nurodykite, su kuriuo Helsinkio baigiamajame akte numatytu valstybių įsipareigojimu susijusi C šaltinyje vaizduojama situacija.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

4 struktūrinis klausimas. Remdamiesi A–D šaltiniais ir žiniomis, atlikite 4.1–4.6 užduotis.

A šaltinis. Iš Dalios Grinkevičiūtės knygos „Lietuviai prie Laptevų jūros“

Birželio 14 d. naktį čekistai ėmė daužyti ir mūsų namų duris. Suėmė mano tėvą, Grinkevičių Juozą, Lietuvos banko valiutų komisijos reikalų vedėją, o nuo 1940 m. – matematikos mokytoją gimnazijoje. Lygiai prieš metus, 1940 m. birželio mėn., kai Raudonoji Armija peržengė Lietuvos valstybės sienas, mano Tėvas atsisakė išvykti iš Lietuvos, sakydamas, kad Jis visą savo gyvenimą dirbo Lietuvai, savo tautai, kaltės dėl to nejaučia ir jokio teismo nebijo. Blogiausiu atveju nors mirs Lietuvoje. Bet ir tai Jam nebuvo lemta. Jis mirė nukankintas Šiaurės Uralo lageryje 1943 m. spalio 10 d. [...] Tėvas ir nepagalvojo, kad jo nužudymui ir teismo neprireiks, kad ir jo šeimai jau užprogramuota pražūti.

Aš didžiuojuosi savo Tėvu. Jis ištikimai ir nepaperkamai stovėjo nepriklausomos Lietuvos interesų sargyboj, stengdamasis, kad tokios reikalingos jaunai valstybei lėšos neišplauktų be reikalo į užsienį, o už jas būtų statomos ligoninės, mokyklos, tiesiami keliai. [...]

Tą pačią birželio 14-osios naktį suėmė ir mano motiną, Grinkevičienę Pranę, namų šeimininkę, 17 metų brolių abiturientą ir mane, 14 metų moksleivę. Čekistas iš Smolensko perskaitė dokumentą, kad mes ištremiami visam gyvenimui į tolimuosius Sibiro rajonus.

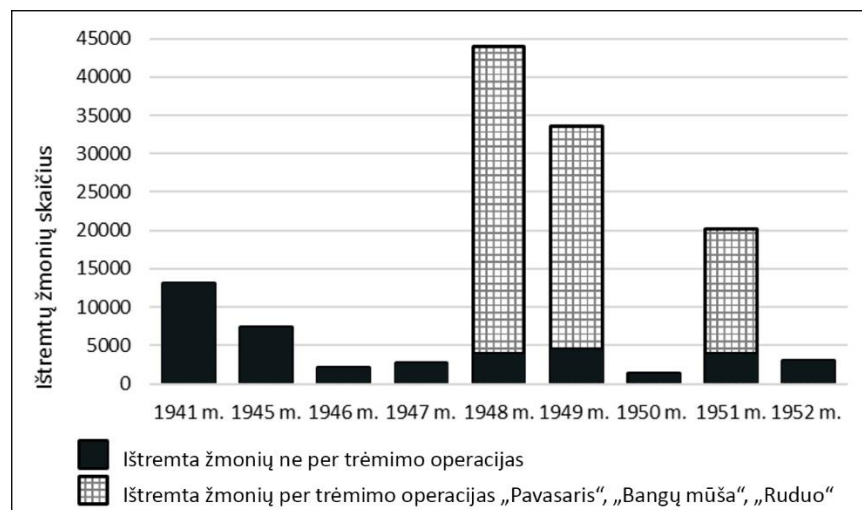
B šaltinis. Iš prisiminimų apie kolūkių steigimą

Albinas Žebuolis iš Rubikių kaimo: „O kolūkis kūrėsi taip. Komsorgas* Bražiūnas sukvietė Puodžių, Kerkūzų ir Naujasodžio kaimų žmones pas ūkininką Mykolą Perevičių. Prieš tai niekas tarpusavyje nebendravo, nekalbėjo, nesitarė apie stojimą kolūkin. Visi bijojo – vyko trėmimai, neramumai iš visų pusių, tai skrebai**, tai miškiniai, ar partizanai. Sunku buvo atskirti kas kur... Taigi, į sukviestą susirinkimą suėjo visos vienkiemio „galvos“ – šeimininkai, apie 20 žmonių. Daug kalbų nebuvo, tiesiog pradėjo kviesti stipriausius ūkininkus, kas daugiausia žemės turi, ir klausti, kiek ko turi, ką duosi ir t. t. Po vieną, po vieną ir surašė visus. Nė vienas net ko nors paklausti neišdrįso, nes ginkluoti skrebai buvo įterpti tarp ūkininkų, – nei pakalbėsi, nei pasitarsi. Ilgai laukti nereikėjo, gal po poros valandų jau ir kolūkio pavadinimas buvo – „Ždanovas“.

Jonas Jakeliūnas iš Kavarsko valsčiaus: „[...] Važinėjo Kavarsko valdžia. Tuos, kurie nenorėjo stoti, laikė per naktį Vytauto Grigaliūno namuose. Šis priėmė, kurgi dėsies?.. Pas Grigaliūną ir susirinkimas vyko. Valdžia važinėjo ginkluota. Pradžioje gražiai kalbėjo. Labiausiai spaudė tuos, kurie stipriau gyveno. Jei kas, tuoj pradėdavo gąsdinti trėmimais... Kas gi norės išsišokti ar kitaip pyktis?“

* Komsorgas – komjaunimo organizacijos vadovas.

** Skrebai – sovietų valdžiai talkinę ginkluoti aktyvistai, dar vadinti sribais.

C šaltinis. Gyventojų trėmimai iš Lietuvos 1941–1952 m.**D šaltinis.** Kolektyvizacijos eiga Lietuvoje

Data	Kolūkių skaičius	Kolektyvizacijos lygis
1947-12-31	20	apie 0,1 %
1948-03-31	75	apie 0,4 %
1948-06-30	227	apie 1,2 %
1948-12-31	614	apie 4,0 %
1949-12-31	6 032	apie 62,5 %
1950-05-31	6 546	apie 76,0 %

- 4.1.** Nustatykite, kelintais metais vyko A šaltinyje aprašytas trėmimas. Nurodykite tais metais vykusio trėmimo pagrindinę priežastį.

Juodraštis

Metai Priežastis

.....

(2 taškai)

- 4.2.** Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite pagrindinius kolūkių steigimo organizatorius ar vykdytojus, pagrįskite, kad Lietuvoje vykusio kolektyvizacija buvo prievartinė¹².

Juodraštis

Organizatoriai ar vykdytojai

Pagrindimas

(2 taškai)

- 4.3.** Kodėl 1948, 1949 ir 1951 m. trėmimo mastai buvo didžiausi (C šaltinis)?

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

- 4.4.** Kelintais metais kolektyvizacija Lietuvoje vyko sparčiausiai¹³ (D šaltinis)?

Juodraštis

..... (1 taškas)

¹² prievartinė – przymusowa – насильственная, принудительная – насильницька

¹³ spartus (sparčiausiai) – szybki (najszybszy) – быстрый – стрімкий (найстрімкіше)

4.5. Remdamiesi C ir D šaltinių duomenimis, paaiškinkite, kaip susiję vykdyti trėmimai ir kolektyvizacija.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

4.6. Kokios buvo trėmimų ir kolektyvizacijos pasekmės Lietuvos visuomenės raidai? Pateikite po tris abiejų procesų tiesiogines pasekmes, kurios tuo metu prisidėjo prie visuomenės sovietizacijos. Pateikite po vieną ilgalaikę abiejų procesų pasekmę, kurių poveikis Lietuvos visuomenei jaučiamas iki šių dienų.

Juodraštis

Trėmimų tiesioginės pasekmės:

1.

.....

2.

.....

3.

.....

Kolektyvizacijos tiesioginės pasekmės:

1.

.....

2.

.....

3.

.....

Trėmimų ilgalaikė pasekmė

.....

.....

Kolektyvizacijos ilgalaikė pasekmė

.....

.....

(8 taškai)

JUODRAŠTIS

Šaltiniai

- Herodotas, *Istorija*, Vilnius: Mintis, 1988.
- Plutarchas, *Rinktinės biografijos*, Vilnius: Vyturys, 1996.
- A. Šapoka, *1655 metų Kėdainių sutartis, arba švedai Lietuvoje 1655–1656 metais*, Vilnius: Mokslas, 1990.
- J. Grušas, *Rekviem bajorams*, Vilnius: Vaga, 1978.
- A. Bumblauskas, *Senosios Lietuvos istorija. 1009–1795*, Vilnius: R. Paknio leidykla, 2005.
- M. Pocius, „Lietuvos kolektyvizacija 1947–1952 m.: LKP(b) CK sprendimai ir kontrolė“, *Genocidas ir rezistencija*, 2019.
- http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LH00/Dalia_Grinkevi%C4%8Di%C5%ABt%C4%97._Lietuviai_prie_Laptev%C5%B3_j%C5%ABros.LH8400.pdf
- <https://cris.mruni.eu/cris/bitstreams/78d5a838-d57e-451c-a233-0173ed295500/download>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0a/Heinrich_Leutemann_-_Hannibals_%C3%9Cbergang_%C3%BCber_die_Alpen.jpg
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_Empire_location_map.svg
- <https://www.voruta.lt/dr-mindaugas-sapoka-karas-pakeites-moderniaja-europa/>
- https://en.wikisource.org/wiki/Freedom_or_death
- <https://mintys.lt/tikejimas/martinas-lutheris-kingas-jaunesnysis-as-turiu-svajone>
- <https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501.pdf>
- <https://www.loc.gov/resource/ppmsc.07973/>
- <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-gyventoju-tremimai/>
- <https://www3.lrs.lt/docs2/ESNRVLVC.JPG>
- <https://gs.elaba.lt/object/elaba:49364397/49364397.pdf>
- <https://www.genocid.lt/>